

Abstrakt

Disertační práce se zabývá hospodářsko-politickými vztahy Sovětského svazu a Československa v letech 1982-1992 a zahrnuje analýzu rozličných aspektů vzájemné spolupráce. Vzhledem k tomu je rozčleněna do čtyř kapitol. První kapitola pojednává o silných a slabých stránkách socialistické ekonomiky a obsahuje krátké shrnutí vývoje dvoustranné kooperace v 70. letech 20. století, včetně obchodní a vědeckotechnické spolupráce.

Druhá kapitola je zaměřena na analýzu změn v československo-sovětských vztazích v rámci reformních snah dvou generálních tajemníků J.V. Andropova a K.U. Černěnka. Třetí kapitola specifikuje vzájemný obchod v čase a struktuře v období Gorbačovovy Perestrojky. Analyzuje se i fenomén perestrojky jak v Sovětském svazu, tak v Československu, objasňují se její podstata a vliv na vzájemné vztahy.

V této části se též řeší otázka která ze zemí více profitoval ze stávající struktury vzájemného obchodu, investiční činnosti, vědeckotechnické kooperace a jiných oblastí bilaterální kooperace. Verifikuje se také tvrzení, že s ohledem na strukturu obchodu byl Sovětský svaz pro ČSSR významný především dovozem surovin, recipročně Československo reprezentovalo pro sovětské hospodářství důležitý zdroj technologických postupů a produkce pro uspokojení poptávky po strojírenské produkci a spotřebních výrobcích.

Závěrečná část obsahuje analýzu vývoje obchodní směny, nastiňují se nejvýznamnější politické a diplomatické mezníky a jiné faktory, určující objem a charakter hospodářské kooperace ČSFR a SSSR/Ruské federace. Součástí kapitoly bylo i testování platnosti hypotézy, že obchodní vztahy mezi ČSFR a Ruskou federací byly po rozpadu sovětského bloku ovlivněny politickou situací, kvantifikace bezprostředních důsledků vlivu sovětského ekonomického propadu na produkci v Československu a nastínění perspektiv spolupráce České republiky a Ruska v současnosti.

Výzkum problematiky ukázal, že po celé uvedené období byl Sovětský svaz pro ČSSR jedním z nejvýznamnějších obchodních partnerů. Československo přitom vystupovalo primárně jako dodavatel strojírenského zboží a zařízení pro několik klíčových odvětví sovětského národního hospodářství, zatímco SSSR plnil roli dodavatele surovin. Prostudované materiály opravňují tvrdit, že tehdejší struktura vzájemného obchodu a vědeckotechnické a investiční spolupráce odpovídala spíše vojensko-strategickým požadavkům SSSR. Nicméně v určitých oblastech ČSSR těžilo ze stávající konfigurace sovětsko-československé spolupráce.

Klíčová slova: Československo, Sovětský svaz, ekonomické reformy, hospodářská, vědeckotechnická a investiční spolupráce, vzájemný obchod

Kashapov Timur